

9565

DISPUTATIO JURIDICA No 208.

3
16 38 30
25

De

RESCRIPTIS MOR-
RATORIIS SIVE INDUCIIS
QUINQUENNA LIBUS.

Quam

Auxiliante Iupremo Numine

Permissu Magnifici ꝛctorum Ordinis in inchoyta Wittebergensium
Academia.

SUB PRÆSIDIO

Viri Amplissimi, Consultissimi, Excellentissimi

Dn. HENNINGI *Grosbert* /

J. U. D. Prof. Publ. Facultat Juridic. p. t. Deca-
ni, Curia Electoralis nec non Judicij Provincialis per inferio-
rem Lusatiam Assessoris, Illustrissimæque Viduæ Elect. Sax. in
Lichtenburg Consiliarij. Dn. Præceptoris, Promotoris
atq; Agnati sui omni observantiæ cultu
ætatem colendi.

publicæ disquisitioni subicit

JOHANNES GEORGIUS NICOLAI
Dresdens.

In Auditorio ꝛctorum.

Ad d. 22. Septembr. horis consuetis.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS RÖHNERI, ACAD. TYPOGR.
ANNO MDC. XXXVIII.

V I R O

*Nobilissimo, Magnifico, Strenuo, antiquâ profapia do-
ctrinâ & autoritate præcipua eminentissimo,*

DN. FRIDERICO MESSCH/Hæredi-
tario in Reichenbach & Griesen/ Illustriss. Elector. Sax. Consiliario
& intimo, & Protosynedrj Ecclesiastici, quod Dresdæ est, Præsidi,

Ut &

*Amplissimis, Consultissimis, Clarissimis maximog, rerum usu
Excellentissimis Viris,*

DN. JOHANNI HASSIO,

J. U. D. Serenissimo Elect. Saxon. à Consilijs Aulicis.

DN. ALEXANDRO FABRO,

J. U. D. & Practico apud Dresdenses celeberrimo.

DN. BENJAMINO LEUBERN/J. U. D.

& Practico itidem clariss.

*Dn. Mæcenatibus, Patronis ac Promotoribus sub quo-
vis honoris genere indefesso studio prosequendis
præsens Exercitium Academicum*

*in debitæ observantiæ signum, gratitudinis in-
dicium, & ulteriorem studiorum suorum
recommendationem*

*ea qua par est reverentia & animi
submissione*

Offert, dicat, consecrat

Author & Resp.

PRÆLOQUIUM.

Quam dura olim & deploranda extiterit conditio eorum, qui ære alieno gravati solvendo esse desierant, ex venerandæ antiquitatis probatissimis Scriptoribus cuique manifestum esse arbitror. Quippe ante L. 12. Tabul. creditoribus suis operas tantisper edere cogebantur, donec iis plenissimè satisfieret, teste *Quintil. l. 8. orat. tract. c. 4.* Ex L. v. 12. Tabul. longè inferior eorum erat status, cum illo jure à creditoribus non solum in carcerem conjici, usq; dum extremum nummum persolverent, sed planè etiam in perpetua n servitutem addici, eorumq; corpora vinciri ac ligati, membraq; dilaniari poterant, uti ejus legis verba refert *Gellius l. 10. Noct. Att. c. 1* quod tamen deinde per SC. quoad membrorum cruciatus aliquo modo mitigatum fuit. *Livius l. 8. decad. 1.* Verum cum illud quoq; durum & inhumanum videretur. ob æs alienum homines ita carceribus macerari, tandem ex singulari humanitate & commiseratione sapientiss. Imp: quo hujusmodi malo obviaretur, debitoribus obæratibus contra carceris & alias molestias, nova indulserunt beneficia, Cessio- nem bonorum, & Inducias quinquennales sive Rescripta moratoria. Quorum posterius cum priori longè mitius & humanius sit in eo, quod debitorem non omnibus adeo bonis exuere soleat, ideoque etiam frequentius à debitoribus, hisce præsertim funestissimis temporibus, qui-

bus benè multi obaratorum debitorum ex improvisis & fatalibus casibus inprimis truculentissimi Martis furore solvendo esse desinunt, acceptari videmus. Adeoq; cum Materia Rescriptorum moratoriorum cognitu non minus utilis sit quam necessaria, ex mediis fere juris tam publici quam privati fontibus deprompta & temporibus nostris apprimè convenire videatur, non me operam perditurum putavi, si eam materiam in paucularum thesium fasciculum colligerem, justoq; ordine ac methodo pro ingenij tenuitate tractandam susciperem. Sit igitur,

THESIS. I.

Antequam ad ipsam rem accedamus prius nominis derivationem (a) ejusque Synonyma præmittemus. Dicuntur ergò Moratoria rescripta à latino verbo, *Morari* (b) & quamplurimis appellationibus indignantur. (c)

(a) *arg. l. 1. § 2. princ. de O. J. l. 1 in princ. ff. de reb. cred.* Sicuti enim ignoratis signis ignorantur signata, sic ignoratis verbis ipsas res ignorari necesse est *Timpl. l. 3. Metaph. c. 4. q. 9.* cum verba sive nomina nihil aliud sint quam rerum signa & notæ. *Wilhelm. Antonij in elegant. tract. de Rescript. Morat. tit. 3. concl. 3. n. 6.* qua etiam de causa ab etymologia vocum, non improbabilia ducuntur argumenta *Everb. in Top. loc. ab etymol. n. 1. conf. Ant. Fabr. in Jurispr. Papin. tit. 1. pr. 3. illat. 3.*

(b) quod vocabulum in jure nostro variè usurpatur. 1. sumitur pro habitare *l. Titius ff. de serv. exportand. l. Cajo Sejo 13. §. 1 ff. de alim. legat. l. 2. §. 4. ff. de his qui not. infam. tot. tit. ff. ubi pupill. educ. vel morat. 2. sumitur pro frustrari, tergi versari, *l. 24. §. 25 ff. ex quib. caus. major. Calvin. in Lex. in verb. frustrar. 3. sumitur pro cessare l. 6. de usufr. leg. l. 12. ff. de Usur. l. 1. ff. de operib. publ.* Propriè tamen & magis frequenter id ipsum pro retardare vel differre, aufschieben / vorlengern / aufhalten accipi colligitur ex *l. 5. §. 1. ibi: quod enim ante sententiam, si petitionis dies moraretur: (id est. retardare-**

ardetur: ff. ut in possess. l. 91. §. 1. ff. de V. O. l. 6. ff. de Usu & Usufr. legat. l. 85. §. 2. de R. J. l. 10. fin. C. de Episcop. & Cler. quæ etiam significatio nostro instituto convenientissima est. Ideoque hæc rescripta merito appellantur moratoria, quod remorentur, h. e. retardent, impediunt differantque exactionem creditoris sive moram iniiciant ejus petitioni. *Wilhelm. Antonij d. tr. concl. 3. n. 15. Donell. l. 22. c. 9. ibiq. Hillig. in not. ad lit. f.*

(c) Varijs appellationibus gaudent Rescripta moratoria 1. appellantur. Litteræ induceales, dilatoriaræ, moratoriæ. *Wilhelm. Ant. d. fr. c. 4. n. 6. 2. Exceptiones sive præscriptiones moratoriæ l. 2. C. de precib. Imp. offerend. Zang. de Except. p. 2. c. 17. Meier. in Colleg. Pandect. Argent. tit. de except. th. 98. 3. Litteræ salvi conductus. Hillig. in Don. Enucl. l. 22. c. 9. lit. f. not. 4. Securitatis promissiones Wilhelm. Ant. d. l. n. 7. 5. Litteræ gratiæ Hillig. d. l. 6. Status Ant. Fab. in C. rer. Sabaud. l. 1. t. 9. def. 15. 7. Induciæ sive dilationes quinquennales l. 1. t. C. quibon. eed. poss. Trentacinq. l. 3. resol. tit. de solut. resol. 1. & passim. 8. Vernacula nostra, Schußbrieff / Anstandsbrieff auff gewisse zeit zuzahlen / Geil. 2. obs. 46. n. 14. Quinquennale, vel Quinquernelle R. U. de anno 1548 tit. vnd verdorb Kauf. §. vnd nach dem item de anno 1577. tit. 23. §. Wann Wbener. in Obser. pract. verb. Anstandsbrieff Plerisque etiam in locis nominantur Eyserne Brieffe Wilhelm. Ant. d. l. n. 37. ad denotandam singularem vim & potentiam, quæ hisce literis inesse creditur, unde debitores dicuntur Eysern werden / Vent. de Valent. in Parib. Litig. l. 2. c. 9. n. 22. Hering. de fidejuss. c. 5. n. 102.*

THESIS II.

Hæc de Etymologia hujus vocabuli & ejus Synonymis, succedit definitio (a) Et missis aliorum definitionibus (b) cum *Wilhelmo Antonij* (c) definimus, quod sit beneficium (d) tam prisca quam novissimis Imperij constitutionibus (e) roboratum, quò debitori adversa fortuna (f) ad paupertatem redactò & debiti nomine agrè molestat o a Principe (g) vel ipsis creditoribus (h) aut ma-

tori eorundem parte, (s) dilatio modici temporis ex humanitate (k) indulgetur, (l) ut debitor intrerea ab importunis creditorum flagitationibus, carceris (m) aliisque molestijs liberato, ad meliorem fortunam reverti & bona sua coaugmentare valeat, ut elapsa dilatione suum deinceps coniequantur creditores. (n)

(a) Nam ita benè advertitur, quid sit, de quo quaeritur l. 13 §. 3. ff. de reb. dub.

(b) Ut pote *Rebuffi in tr. de liter. dilat. n. 3. Thome Maulij in tr. de costion bon. t. 7. n. 1. Major in Colleg. Pand. Argent. tit. de except. th. 99. Iob. Limnai tom. 2. l. 4. c. 8. b. 333. aliorumq.*

(c) In d. egreg tract. de Rescript. morator tit. 4. c. 5. per tot.

(d) beneficium dicitur non quidem simpliciter & per se, sed respectu majoris mali evitandi, quod ex ipso infortunio & creditorum tam verbalibus quam realibus molestiis ipsaque adeò bonorum cessione timeatur, quæ omnia harum induciarum beneficio evitari possunt ex l. fin. C. qui bon. ced. poss. *Wilhelm. Ant. d. l. n. 9.* Sic etiam ipsa bonorum cessio licet debitorem omnibus facultatibus exuere, eumque usq; ad peram & sacco excutere soleat. *Hillig. in D. E. l. 27. c. 9. lit. p. not* beneficium dicitur l. 1. 4. 7. C. d. t. *Brunn. de cess. bon. 9. princ. 1. n. 1.* Beneficium autem loco generis ponitur, ut comprehendat utramque dilationem, tam eamquæ à Principe, quam quæ à creditoribus datur, Licet induciæ Principis ab induciis creditorum longè differant, nec sine gravi errore confundi possint *Hillig. in D. E. l. 22. c. 9. lit. a. a. not.* cum ille sc. Principi nitantur jure privilegij & quatenus ipsum Principem respiciunt pertineant ad jus publicum, hæc v. sc. creditorum jure pacti, quod servari naturali æquitati conveniens est l. 1. in pr. ff. de pactis, & respectum unice habeant ad jus privatum, ideoque dicuntur exceptiones pacti conventi temporalis, seu de non petendo intra certum tempus *Zang. de Except. p. 2. c. 12.*

(f) Et quidem jur. civili l. 2. (quam tamen legem *Curiacius l. 2. obs. 10. Ant. Fab. 25. error pragmat. 3.* perperam de induciis moratorijs vulgò accipi putant, sed nervos è refutati ab *Hillig. in D. E. d. l. lit. c. not* l. 4. C. de precib. Imp. offerend. l. fin. C. qui bon. ced.

ced. poss. (nam in libris ff. ne hilum quidem reperire est, teste *Wilhelm Ant. d. tr. tit. 2. n. 2.*) In novissimis Imperij constitutionib; Reformation guter Policey zu Ausspurg de anno 1548. tit. von verdorbenen Kaufleut. S. fin. Item P. D. zu Franckfurt gebessere 1577. tit 23. S. Wann a solche: An jur. Sax. & in terris Sereniss. Elect. Sax. rescripta moratoria locum habeant? Nobis affirmativa arridet per ea, quæ tradit *Zobel. p. 2. differ. jur. civil. & Sax. d. ff. 30. n. 10. Coler. de process. p. 1. c. 9. n. 29.*

(f) Induciæ n. hujusmodi uti & cessio bonorum l. pen. ff. de jur. dot. Nov. Elect. Aug. p. 2. const. 22. S. vnd nach dem / non decoctoribus & Bancruptoribus qui suo vitio, dolo, & propria culpa bona in fraudem creditorum abliguriendo ad paupertatem sunt redacti, cum illis tanquam dolosis jura non subveniant l. 1. pr. de dolo. l. 37. fin. ff. de minorib. vid. *Strach. de decoctor. p. 6. num. 20* sed infelicibus illis debitoribus, uti eos vocat *Nov. 6. qui fortunæ asperitate & injuria casibusq; fortuitis, auß unvorsehenen zugestandenen unfällen* / ut loquitur *Recess. Imp. de anno 1548. tit. von verdorb. Kaufl. S. vnd nach dem* bonis sunt exuti, concedi debent. *Hillig. in Don. Eruel. l. 22. c. 9. tit. f. not. Hering. de Fidejuss. c. 5. n. 104.*

(g) Etsi Principis vocabulo in ll. ut & jure feudali propriè solus Imperator veniat l. princeps ff. de ll. l. 1. ff. de constit. Princip. S. sed quod princip. *Inst. de J. N. G. & C. c. 1. de nat. feud. l. 1. Wesenb. in w. & C. de legib. & constitut. Princip. n. 2. & 3. confer Limneum tom. 1. jur. publ. c. 2. n. 9.* In hoc tamen proposito non tantum Imperatori sed etiam reliquis Imperij statibus & Principibus inferioribus rectè attribuitur c. 1. de prohib. feud. alienat per *Frideric. Kettlingt de regim. secul. & Ecclesiast. l. 1. cl. 4. c. 8. n. 2. Matth. Steph. de Jurisdic. l. 2. p. 1. c. 6. n. 22.*

(h) Quod ferè absque dubio. Si enim creditores debitori totum creditum remittere, quidni etiam solvendi dilationem prolongare possint? arg. l. 22. ff. de R. J. idque maxime in eorum cedit commodum, ut debitores res suas conquirere, eoque melius deinde solvere valeant *Strach. de decoct. p. 6. n. 20. Consultat. Sax. p. 3. 9. 105. n. 3. & 6.*

(i) *Vid. tb. 6.*

(k) *l.*

(k) *l. fin. C. qui bon. ced. quæ causa proxima hujus beneficii, ut
th. sequenti dicendum erit.*

(l) ubi tamen notatu dignum, oportere prius privilegium istud
debitori esse denunciatum & exhibitum, ut debitori prodesse de-
beat. *Wilhelm. Ant. de tr. concl. 5. n. 123.* quia ignorantia privilegii
in dubio præsumitur. *l. 3. ff. de jur. & fact. ignor. & ita in Cam. Im-
per. observari tradit Barth. p. 1. 2. 3. 4. 5. selectiss. sentent. Cameral.
verb. privileg.*

(m) idiomate nostro, Schuldhürn in quo tantis per detinen-
tur debitores obærat, usque dum creditoribus satisfaciant. *vid. Co-
le, de proc. execut. p. 1. c. 6. n. 8, 9, 10.*

(n) ex quibus colligitur, hoc beneficium nequaquam debito-
rem à debiti satisfactione liberare, sed tantum jus creditoris su-
spendere, ne ei intra certum tempus debitum exigere liceat. *Wil-
helm. Ant. de tr. concl. 6. n. 16.*

THESIS III.

Causa proxima Rescriptor: Morator: est ratio misera-
tionis & æquitas (a) quæ principes ad ea communicanda
impellit. (b)

(a) æquum enim maximè est afflictos & egeos privilegii ali-
cujus beneficio sublevari. *l. 7. C. de nat. liber. cum summa confea-
tur pietas, quæ pro paupertate facit, l. 74. §. 1 ibi egestatem ejus præ-
tendebant ff. ad SC Trebell præsertim si afflictio non ex propria
culpa sed ex adversa fortuna & casibus fortuitis advenit Geil. 1. obs.
18. n. 5.* Suadent id ipsum tum leges divinæ & naturales, tum etiam
charitas Christiana, quæ ex naturali illa cognatione, quam inter
nos Natura constituit, *l. 3. ff. de J. & J. hominem beneficio affici
& conservari jubet l. 7. ff. de serv. exportan. vid. Hillig. in D.E. d. l.
tit. not. Tessaure. decis. 186 n. 3.*

(b) principem justissime & absque peccato talia rescripta con-
cedere, nemò ferè est qui dubitet. Quippe cum Princeps secundum
Deum, communis sit omnium parens *Nov. 158 in fin. ejusque
propriam commoda subjectorum investigare, eorumque calamita-
tibus diligenti cura mederi, inquit Imp. Lothar. l. 2. F. tit. 52.*

Thesis

THESES IV.

Concedere possunt Inducias Imperator (a) Papa, (b) Rex Romanorum, (c) Vicarii Imperij (d) Principes & Status Imperij (e) aut eorum loco Cancellaria & Dicasteria principalium suorum autoritate utentes, (f) & summam quicumque Reges & Principes, superiorem in suis territorijs non recognoscentes. (g)

(a) jus rescripta Morator: concedendi Reservatis Imperatoriae Majestatis & Regalibus majoribus, quæ personæ & oisibus Imperatoris cohærent. *Dnn. Carpzov. de regalib. th. 6. annumeratur,* quod innuit textus in *l. 2. ibi: rescripto nostro* & *l. 4. C. de precib. Imp. offer. item l. ult. C. qui bon ced. poss. ibi: à nostra majestate.* *Policey Ordt. de anno 1577. §. wann aber ibi: Das ihnen hinfüro keine Moratoria gegeben werden sollen/ wir oder vnserer nachkommen/ Röm: Keyser oder König etc. ubi Imp. sibi soli & Romanorum Regiam potestatem reservat, conf. reformirte P. D. de anno 1548. §. vnd nach dem Wilhel. Ant. concl. II. n. 5. Ant. Fab. in C. ver. Sabaud. l. 1. tit. 9. definit. 13. Wbener. in Observat. Pract. verb. Anstandsbrieff. Neque hoc caret ratione. Siquidem hæc rescripta ex notoria Germaniæ consuetudine conceduntur ex privilegio & gratia, privilegiorum autem & rescriptorum concessio est signum supremæ & legibus solutæ potestatis, neminique nisi soli Imperatori competit. *l. 1 §. fin. & l. 3 ff. de constit Princip. §. 6. vers. planè Inst de I. N. G. & C. Aur. Bull. tit. 8. Reikingk dict. tr. l. 1: cl. 3. c. 12. n. 41. qui est fons & scaturigo omnis dignitatis Heig. p. 1. quæst. 2. n. 7. à quo tanquam à perenni fonte omnis juris Jurisdictio & privilegia in reliquos promanant l. unic. ff. ad L. Iul. de ambit. l. 1. §. 4. ff. de off. præf. urb. Pauerm. de Jurisdict. l. 2. c. 4. n. 22. ita ut verè eorum promus condus dici queat Wilhelm. Ant. d. l. n. 10. unde & in literis induciar: quinquenmalium semper apponi solent verba: ex plenitudine potestatis, auß Röm Keyserl. macht vnd gewalt/ de cujus clausulæ vi & efficacia vid. Roland. à Valle l. 1. consil. 3. n. 128.**

(b) nam & is in suis territorijs regalia sive jura Majestatis se exercere gloriatur *Dnn. Carpzov. de Regalib. th. 107. & 108.*

B

(c) per

(c) *per text. express. in d. Ordinat. Polit. de anno 1548. tit. 23. §.* vnd nach dem *ibi*: Wir oder Römischer König/ cum nullum sit dubium eum perpetuum Imperij Vicarium existere, mandatum habere cum libera. *Matth. Steph. de Jurisd. l. 2. p. 1. c. 2. n. 51. & seqq.* ita ut absente vel impedito Imperatore omnia jura Imperatoria exerceat. *Aur. Bull. tit. 5. Cammerg. Ord. p. 1. tit. 1. §.* nemlich wollen / aliisq; multis Imperij Recessib. ubi vulgata illa formula, wir oder im Abwesen Römischer König. *Arumaus vol. 3. jur. publ. disc. 14. th. 165.*

(d) puta Illustriss. Elector Saxoniae & Palatinus. qui ex dispositione *Aur. Bull. t. 5.* vacante sede Imperiali vices Imperatoris gerunt, judicia exercent, de feudis investiunt (exceptis feudis majoris dignitatis, der Fürsten Fahnlehn/ de quibus solus Imperator cognoscit *d. 1. §. A. B. R. A. de anno 1521. §.* vnd behalten vns. *Limneus de jur. publ. tom. 1. lib. 3. c. 12. n. 71.*) redditus colligunt, omniaque ea, quae ipse cujus vices gerunt expedire, & iisdem prerogativis ac privilegiis gaudere soleant *l. 1. C. de off. Vicar. l. 1. C. de off. eor. qui vic. alt. judic. & hoc multis rationibus probat Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 13.*

(e) qui etiam ex legitimis & iustissimis causis rescripta moratoria concedunt: *Limneus l. 4. tom. 2. jur. publ. c. 8. n. 329. Matth. Steph. d. tr. l. 2. p. 1. c. 7. n. 388.* Ex quo enim tempore Principes per modum feudalis beneficii & investiturae, jura territorialia, die Landsfürstliche Obrigkeit exercere coeperunt, eoq; nomine quisq; jura Caesaris & omnimodam in suos subditos Jurisdictionem exercet, & tantum potest in suo territorio, quantum Imperator in universo *Wesenb. cons. 27. n. 29. p. 1. Knichen de sublim. territ. c. 1. n. 361. Whener. in Obs. Pract. verb. Landsfürst Obrigt (salvis tamen in reliquo Majestatis Caesareae Reservatis, ohne schmälierung der Keyserl. hohheit vnd Reservaten/ ut id late deducit Reinkingk. d. tr. l. 1. cl. 5. c. 6. per rot. exinde quoque hoc superioritatis jus & eminentiam in iisdem usurpant. Whener. d. l. Hillig. in D. E. l. 22. c. 9. lit. g. not.* In hoc autem notabiliter inter se differunt Morator. Rescript. quae ab Imperatore & ea quae à Principibus conceduntur. Nam Induciae Imperatoriae earumque vis se in totum Imperium, & quemlibet Imperii Romani subditum, etiam in alterius quam Impe-

Imperator: territorio degentem vigore absolutæ potestatis plenissimè se extendit, cum Imp. Dominus sit totius mundi l. 9. ff. ad L. Rhod. de jact. l. 3. C. de quadr. præscript. l. 32. C. de appellat. & cum quovis inferiore Principe in jurisdictione & territorio illius concurrere valeat. *Hammélius de action: c. 4. n. 70.* quod etiam ex diplomatib. Cæsar. usitatis apparet, ubi inter alia verba ista: gebieten hierauf allen vnd jeglichen des Reichs vnterthanen vnd vorwanten. *Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 79. n. 23. item concl. 12. n. 18.* Rescripta autem Principum cum territoriis suis recipiuntur, & eousque earum auctoritas servatur illæsa, quousque se jurisdictione talibus provinciis implantata diffundit, ita quidem, ut se debitorum contra creditores eidem non subiectos, frustra tueantur. *Hillig in Don. Enucl. l. 22. c. 9. lit. g. not. Limneus de jur. publ. tom. 2. l. 4. c. 8. n. 329.* quia Principum inferiorum potestas certis conclusa est limitibus, ultraque territorij fines protendi nequit, multo minus contra non subditos l. ult. de jurisdictione l. 2. 9. §. terror ff. de V. S. c. 13. X. de judic. l. 3. ff. de off. Præsid. Geil. de P. P. l. 1. c. 16. n. 28. *Knich. d. tr. c. 4. n. 4.*

(f) Idiomatico nostro, die Regierungen oder Cansleyen / quæ cum personam Principis in omnibus ferè sub nomine & sigillo ejus repræsentent, ideòque quod ejus auctoritate fit, per ipsum Principem fieri censetur arg. l. 35. ff. de contrah. empt. conf. l. unic. §. 1. de off. Præf. Prætor

(g) quilibet enim Rex sive Princeps extraneus in regno sive ditione sua æquiparatur Imperatori, obtinetque Regalia sive Majestatis jura eaque omnia potest, quæ specialiter Imperatori sunt reservata. *Otto de jur. publ. c. 1. fol. 320. Arumæus l. 3. jur. publ. disc. 7. tb. 9. §. 64.*

THESIS V.

An quoq; Camera Imperialis (a) potestate Rescripta moratoria concedendi gaudeat, maximè est controversum. Nobis negativa sententia verior videtur. (b)

(a) vel supremum illud tribunal, ad exemplum Parliamentorum in aliis locis ad dirimendas lites & controversias constitutum,

tum, quod non solum Imperatorem, sed etiam omnes imperij status repræsentat *Buxtorff. ad A. B. concl. 61. l. b. not.*

(b) *cum Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 13, num. 30. & Iohan. Herman. Stamm, in Epist. dict. tr. Wilhelm. Ant. præfixa.* Etsi negandum non videtur, Cameram Imperialem esse augustissimam, ita ut Imperatorem quoad justitiæ administrationem repræsentet. *Geil. 1. obs. 1. n. 7. Otto de jur. publ. c. 1. p. 346.* vice nomine & autoritate Imperatoris judicet, ejusq; sigillo utatur. *Ord. Camerae p. 3. t. 12. §.* Und so solche / adeoq; concurrentem cum Imperat: obtineat jurisdictionem *Reiking. d. tr. l. 1. c. 49. n. 24.* ea tamen nos non ita movent, ut exinde Camerae hanc potestatem attribuamus. Nam quod de concurrentia jurisdictionis dicitur, ea saltem de contentiosa, non verò voluntariæ Jurisdictionis actibus intelligenda est. *Geil. d. obs. 1. num. 7. Reiking. d. tr. l. 2. cl. 2. c. 14. n. 17. Wilh. Anton. d. l. n. 31. Stamm. in dict. Epist. aliq; & tantum abest, ut ea potestas ad privilegia & cætera Imperatoriæ Majestati Reservata, accommodari possit. Quin etiam privilegia & alia ejusmodi reservata nunquam Camerae communicata esse tradit. Pauerm. de jurisd. l. 2. c. 6. n. 56.* quanquam cognitionem de ejusmodi Rescriptis Principum vel etiam de induciis Creditorum suscipere, eaque rectè confirmare posse statuat. *Idem Wilhelm. Ant. d. concl. n. 30. & seqq.*

THESIS VI.

Licet autem Quinquennales Inducias indulgere solius sit Imperatoris, & eorum, qui jura superioritatis, exercent, jure tamen & consuetudine, etiam Creditores (a) aut major eorundem pars, in præjudicium reliquorum (b) debitoribus obæratibus inducias concedunt, modò omnes auditores sint præsentibus (c) & absentes citentur. (d)

(a) *perl. ult. c. qui bon. ced. poss.* hoc enim beneficium non tantum in debitorum sed & creditorum gratiam est introductum, quo debitores durante dilatione res suas locupletare, debita à suis debitoribus exigere & fructa, dilatione eò melius postmodum solvere valeant

valeant. *Strach. de decoct. p. 6. n. 20. Whener. in O. P. verb. Anstano
debris.* Et magis expedit creditoribus, debitores quinquennale spa-
cium arripere, quàm ad miserabile cessionis bonorum auxilium
confugere *Strach. d. l. cum semper, per cessionem bonorum jus cre-
ditoris efficiatur deterius, per moratorium vero beneficium in ni-
hilo ferè, nisi in temporis & solutionis termini prorogatione, laeda-
tur, & jus ejus per omnia remaneat salvum & integrum. Petrus
Greg. in Syntag. jur. univ. l. 22. c. 7. n. 4. Wilk. Ant. d. tr. concl. 69.
n. 43.*

(b) *text expres in d. l. ult. C. d. t. ibid. quod pluribus placuit hoc
statuatur. Trentacinq. l. 3. ref. tit. de solut. resol. 2. Mollerus l. 4. se-
mestr. c. 6. n. 6. ubi secundum hanc opinionem aliquoties respon-
sum refert Zang. de Exceptio. p. 2. c. 12. n. 2. qui fatetur eandem sen-
tentiam etiam in dicasterio Wittebergenfi receptam. VWilhelm.
Anton. d. tr. concl. 15. n. 1. Hocq; in tantum procedit, ut hæc dilatio
facta. à majores creditorū parte tam hypothecarios quàm arrestan-
tes creditores impediatur, quo minus durante dilatione debitorem
molestare queant; sicuti notat novissimè *Excellentiss. Dn. Bene-
dict. Carpzov. in Jurispr. Forens. Roman. Saxon. p. 2. const. 22. defin.
29.* Majorem autem partem hinc definimus, non ex numero cre-
ditorum, sed ex mensura seu quantitate debiti vel interesse *l. 5. ff.
de pact. l. 14. ff. de pos. l. 14. ff. de reb. autorit. jud. possid. Calvin. in
Lex. verb. Major pars. Ant. Fab. in C. l. 1. t. 9. defin. 6. n. 3.* Ex-
cipiuntur tamen hic casus quidam, in quibus major pars mino-
ri præjudicare nequit; Veluti, si i. debitor quibusdam creditori-
bus cum juramento fuerit obligatus. *Hillig. in D. E. L. 22. c. 19.
l. ad. q. Trentacin. q. d. resol. 2. n. 12. 2.* Si sententia majoris partis
manifestam contineret iniquitatem, quo casu minori parti à sen-
tentia majoris partis appellare licebit, & pendente ista appella-
tionem nihil à majore parte ulterius attendandum est. *Strach.
de decoctoribus p. 6. n. 17. 3.* Si creditores illi, qui inducijs consen-
tiunt, sint ficti, asciti, & subornati, quo casu actus moratorius ex de-
fectu causæ efficientis pro nullo & vitioso habendus, *VWilhelm.
Ant. d. l. n. 50. § seqq.**

(c) Ratio est: quia sive à collegio consensus sit explicandus, sive
à pluribus ut singulis, dummodo in actu isto major pars præju-

B. 3. dieet

dicet minori, semper illi debent esse simul. l. 7. §. ult. l. 8. ff. de pact. l. rescripta ff. eod. tit. Trentacinq. d. resol. 2. n. 6. Pauerm. de Jurisd. l. 2. c. ult. n. 52. Petrus Greg. in synt. univers. Juris l. 22. c. 7. n. 3. facit hic maximè c. venerabil. X. de elect. l. fin. ibi. omnib. in unum coadunatis debitisq; eorum computatis ipse eos antecellat. C. qui bon. ced. poss.

(d) arg. l. 47. ff. de rejudic. l. 39. ff. de adopt. Geil lib. 2. obs. 48. n. 2. Rosbach. in process. jur. civil. tit. 22. n. 32. qui si per contumaciam compar. re reculent pro præsentib. & consentientib. habendi sunt, & præsentibus actum rectè expedire poterunt: Rosbach. in process. jur. civ. tit. 12. n. 11.

THESIS VII.

Hucusq; vidimus de causa efficiente: pervenimus nunc ad personas, quibus hoc beneficium est concessum. Datur ergò in specie Mercatoribus, (a) civitatib. collegijs sive Universitatib. (b) etiam nobilib. & Illustrib. familijs (c) etiam Judæis (d) & generaliter omnib. debitorib. obæratib. qui non suo vitio & culpa, sed fortunæ asperitate, casibusque fortuitis ad inopiam sunt redacti. (e)

(a) qui ob momentanea ferè pericula & adversos casus, quibus non rarò miserandam bonorum stragem sentiunt, sæpius hoc beneficio quàm alij indigent: Wilb. Ant. d. tr. concl. 10. n. 54. An verò ex noviss. Imp. Recels. alijs etiam quàm mercatoribus hæc induciæ sint concedendæ? Affirmamus: per subsequentiâ argumenta. I. Quia ratio æquitatis hujus beneficii in dd. Recels. ibi. Das sic aus unvorsehenen fällen ihre Leib und Güter verdorben sein etc. est generalis. Quia prænominatæ constit. Imperij, non verdorbenen Kauffleuten expressè se ferunt. ad L. Cod. veter. in verbis illis. Das in solchen fällen / quæ verba omnium Dd. sententia sunt relativa, neque, de solis mercatoribus sed de omnibus personis exaudienda, cum unius inclusio non sit alterius exclusio, quando casus inclusi non jure speciali, sed communi determinantur Menoch. de arbit. judic. cas. 64. n. 18 nec usquam per novissimas Imperat. constit. expressè, nominatim, & specialiter correctum apparet. l. precipimus C. de appell.

(b) Quorum

(b) Quorum nomine Syndicus rectè intercedit. *Vilb. Ant. d. tr. concl. 18. n. 1.* Et hoc casu civitates juris communis auxilijs & jure privatorum licitè utuntur. *L. 15. ff. ad Sc. Macedon. L. 36. d. de S. cum etiam in puncto restitutionis in integrum pupillis & minoribus æqui parentur. L. 3. c. de jur. Reipub. L. 4. ex quibus causis major. facit generalitas. text. tam in l. 2. § 4. de precib. Imper. off. l. fin. C. qui bon. ced. poss. quam in memorata Imperii constitut. qui generaliter loquuntur. Limitationem tamen hoc recipit, ut adversus debitores privilegiatos, puta contra Ecclesiam pias causas, pupillos vel alias personas favorabiles hoc beneficio gaudere non possint. Uti in terminis ab Imperat. Ferdinando 2. Anno 1624. in rescripto moratorio civitati Goslariensi concessio decisum esse refert. *Vilb. Ant. d. tr. concl. 18. n. 67. edit. secund.**

(c) quorum dignitatem conservari publicè utile est. *Nolden de nobil. c. 21. n. 8. Pruckm. vol. 1. conf. 32. n. 23.* cum familia absq; bonis sordescant arg. *l. quisquis C. ad L. Jul. Majestat.* quod etiam ad Doctores extendit. *Vilb. Ant. d. tr. concl. 18. n. 61. edit. secund.* quæ ut plurimum nobilium privilegij gaudere dicuntur. arg. *l. 4. § 1. ff. de excus. tut. l. 2. § fin. ff. qui pet. tut. l. 2. § 9. de ver. jur. enucl. Nolden d. tr. c. 8. n. 123. 124. § seqq. Latè Harprechtus ad §. ult. Inst. de jur. pers. n. 11. § seqq.*

(d) Judæos quoq; hoc beneficio gaudere posse apparet. 1. Quod licet Judæi de corpore Christianorum spirituali non sint, in alijs tamen pro civib. Romanis & membris civitatum, ubi degunt, habeantur, proinde etiam jure & legibus Romanis, ut & statutis licitè tam activè quàm passivè utantur, *l. Judæi 8. l. 9. 14. 17. C. de Judæis l. 27. C. de heretic. Trentacinq. l. 1. resol. 3. n. 1.* (exceptis tamen quibusdam casibus in quibus leges suas Mosaicæ, si modo res inter illos agatur, observant,) de quibus videndus *Speidel. in Notabil. Historico Polit. Jurid. verb. Jüden 54.* Unde ex stylo Camera & totius Germaniæ consuetudine pro civibus Romanis habentur. *Mynsing. Cent. 5. obs. 6. Whener. in observ. Practi. verb. Jüden* quoscunque contractus cum Christianis rectè celebrant. *l. nemo. C. de Judæ. Hartm. l. 2. c. 1. Misc. § 15. n. 12. Trentacinq. d. l. n. 6.* quæ tamen omnia ex medijs æquitatis fontibus proficisci nemo ambiget. Unde sequitur Justiciam Judæis perinde ac Christianis administrandam.

&

& sic inducias concedendas esse, licet majori odio digni sint, & quandoq; à regulis æquitatis excludantur. *Gylman: Symphor. tom. 2 p. 1. vot. 29. n. 1. & 2. Wilhelm Ant. d. tr. conclus. 19. per. tot.*

(e) Casum fortuitum appellamus, qui nullo humano consilio provideri potest l. 2. S. si eo tempor. ff. de administr. rer. ad civ. pert. puta, si solo fortunæ vitio, veluti, incendio, ruina, latronum, vel hostium incursu, naufragio, furtis, via quarum insolita, aut alia insigni calamitate quis opprimatur. *Calvin. in Lex. verb. Cas. fortuit.* & tunc valet illa juris regula vulgata: Casus fortuitos absq; culpa, mora, vel speciali pacto incidentes inconsiderationem non venire nec ab ullo hominum præstari debere l. 6. C. de pignor. act. ibiq; *Gothof. l. 5. S. 4. ff. commod. l. 23. ff. de R. I. Treutl. disp. 20. th. 14. l. 6. disp. 24. th. 3. lit. c. f. g. vol. 1. Nec ab hac sententiâ alienus text. in Nov. Elect. Aug. p. 2. const. 22. S. vnd behalten wir vns. vorl. ubi cavetur ne debitores ejusmodi casib. in carcerem publicum, den schuldthurn mittantur. Daniel Möller. ad d. Const. n. 8. sicuti nec debitores hoc modo decoquentes infames fieri, nec cessione bonorum privari, aut ab officiis publicis removeri constat ex l. 11. C. ex quib. caus. in fam. irrogat novissimè, Excellentiss. Dn. Carpozovius ad Constit. Elector. p. 2. const. 22. definit. 5. Hæc tamen omnia, sc. casus fortuiti à debitore specificè & evidenter probari convenit, cum ille, qui se fundat in aliqua qualitate, ad consequendum aliquem effectum, istam qualitatem omninò probare teneatur, l. 13. in pr. ff. de instit. act. l. 9. ibiq; *Dd. C. de his qui accus. l. 2. C. de testam. l. 18. C. ibid. l. 5. C. de fid. instrument. l. 5. C. de pignorib. Geil. 1. obs. 142. Benincoss. de privileg. paupert. q. 6. n. 2. Wilhelm. Ant. concl. 22. n. 7. 8. & seqq.**

THESIS VIII.

Contra hoc beneficium non communicatur. Decoctoribus (a) Mercatoribus fallitis, Bancoruptoribus (b) mercatoribus minutatim vendentibus (c) debitori rei judicatæ, (d) qui debitum inficiantur, (e) qui ei renunciaverunt exprelsè aut cum juramento (f) qui post rescriptum contraxerunt (g) & nonnullis aliis.

(a) decoquere in jure nostro nihil aliud est, quam bona sua turpi-

turpiter consumere, effundere & abligurire l. 12. C. de suscept. prap.
& art. lib. 10. Calvin. in Lex. verb. de coquere. Unde decoctores, qui
substantiam suam turpiter consumunt l. 40. C. de Decurionib.

(b) Bancruptores dicuntur, die gefährlicher vnd betrüglicher
weise im schein trawens vnd glaubens gold vnd wahr ausbringen/
entleihen vnd nehmen/ ihre handlung darmit zu üben/ solches
durch übermäßige pracht vnd unordentlich wesen/ leben vnd andere
wege / i. verderben gerathen/ darnach aufstehen/ austreten vnd
sich in andere Herrschafften begeben/ ut loquitur Reform. Pol. Ord.
de anno 1548. tit. von verdorb. Kauf. alias everlores l. 2. C. de pala.
tin. sac. leg. nostro idio mate Bancroetterer/ quasi banco seu ban-
caruptores unruhwillige Leutbetrieger/ so schulden halben aufreissen/
Besold. in Thesaur. Pract. verb. Bancroett. Atq; hi cum non fortunæ
vicio, sed sua culpa, dolo, & variis improbitatis artibus, in fraudem
creditorum bonis suis furiosam faciant exitum l. 12. §. fin. ff. de tut.
vel curat. dat. idque tantum agant, quo aliis insidientur l. pen. in
fin. ff. de jur. dot. ideo etiam illis tanquam dolosis creditoribus &
beneficio indignis, jura merito non patrocinantur l. 1. in pr. ff. de
dolo, ne cuiquam calliditas sua profit, l. 11. §. 1. ff. ad exhibend. l. 63.
§. 7. pro soc. aut ex delicto suam conditionem meliorem faciat l. 134.
ff. de R. I. sed potius eos debitis poenis subj. ci & carceribus manci-
pari suadent, sicuti de illis in specie disponit d. Recess. Imp. it. B.
P. D. tit. 23. Dignissimi enim illi sunt, qui tractentur more Mo-
schovitarum, de quorum statuto circa fraudatores vid. Speidel. in
Notabilib. verb. Bancroett. vel Chinesium & aliorum populor-
um, quos refert Hering. de Fideiuss. c. 5. n. 109. & seqq. Wilhelm.
Ant. d. tr. concl. 13. n. 3. ubi simul decretum Civitatum Hansatica-
rum Lubecæ 1620. promulgatum & Francisci 1. & Caroli 9. Gallia
Reg. ut & Henrici IV. sanctiones circa ejusmodi impostores re-
censet, concordat Nov. Elect. Aug. constit. 22. p. 2. item Torgauisch
Ausschreib. de anno 1583. tit. von denen so mehr aufborgen &c. Sed
hæc quidem de Principem induciis & dilationibus: Aliud tamen di-
cendum videtur, si creditores ipsi, vel major eorum pars, ultrò etiam
his, qui culpa sua decoxerunt, inducias quasi luxuriando indulgere
velint, quod eleganter probat, Wilhelm. Anton. d. l. n. 15. & seqq.
Strach. de decoctiorib. p. 6. c. 20. Ruland. de Commiss. p. 4. l. 9. c. ult.
n. 8. Brunn. de cess. bon. 9. pr. 26. n. 1.

C

(c) Vena-

(e) Venalities illos & Propolas dico, vulgò Verdorbene Hans
Delsleute vnd Krämer/qui quæ ad usum cottidianum necessaria
sunt, undiquaque coemunt, eademque rursus minutatim in duplo
vel triplo pretio vendunt, de quibus loquitur. *Jetus in l. mercis ap-
pell. 207. ibiq; Alciat. de V. S. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 24. per tot.*

(d) Vim enim sententiæ & judicati hæc rescripta non remoran-
tur. *Guid. Pap. decis. 97. eò quod resjudicata habeatur pro veritate
l. res judicat. ff. de R. I. n. 8. jus faciat inter partes tot. tit. C. de
par. R. 3. num. 8. jus faciat inter partes tot. tit. C. de re
rejudic. l. 25. ff. de stat. hom. Wesenb. paratitl. de re jud. n. 8. nec præ-
textu novorum instrumentorum possit retractari l. 4. C. de rejud.
l. 35. ff. eod. tit. nisi condemnatio fuerit spontanea Tessaure. decis.
186. n. 7. vel obligatio judicati novata fuerit. Hillig. in D. E. l. 22.
c. 9. lit. b. not. Anton. Fab. in C. l. 1. r. 9. def. 4.*

(e) arg. l. 10. §. 1. ff. de fidejuss. Costal. ad. l. 84. n. 13. ff. de jure
dot. l. sed hodie §. quod autem ff. de re jud. sacratis. leges enim sem-
per mendacia feverè puniunt, mendacesque odio prosequuntur,
uti videre est ex similibus facti speciebus in l. 4. C. ad L. Aquil. ibiq;
Sichard. l. 11. §. 3. ff. de interrogat. in jur. faciend. l. 43. §. 3. ff. de
furt. l. ult. C. de accusat. c. si quando 5. c. sedes 15. X. de rescript. He-
ring. de Fidejussoribus c. 19. n. 69. & seqq. Wilhelm. Ant. d. tr. concl.
25. n. 5. ubi hanc assertionem duobus modis limitat.

(f) quod ferè absque dubio est. Quippe ex regula illa juris
vulgata constat, quemlibet favori in suum commodum introdu-
cto firmiter renunciare posse l. pactum ff. de pact. l. 29. C. cod. tit.
c. si diligenti X. de foro compet. cum hominis provisio tollat pro-
visionem leges l. fin. C. de pact. convent. Moller. ad Const. Elector.
Aug. p. 2. co. st. 42. n. 42. Idque eò magis procedit, si jurisjurandi
religio accesserit, quæ certè ijs renunciationibus robur adjicit
arg. l. 14. C. de transact. & plus operatur, quam simplex renun-
ciatio c. debitor X. de jurejur. Hillig. d. l. lit. m. not. & ita quoad
simplicem renunciationem in terminis Imp. Ferdinand. 2. in causa
Civitatis cujusdam, quæ moratorix præscriptionis beneficio re-
nunciaverat, judicasse refert. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 26. n. 1. Li-
mitantur autem præcedentia, nisi in rescripto expressa mentio fiat
renunciationis vel juramenti, per clausulam illam: renunciatione
vel juramento non obstante. Trentacinq. l. 3. resol. tit. de solut. res-
soli.

fol. 1. n. 24 Hillig. d. l. lit. m. not. præsertim cum hodiè relaxatio juramenti (justis tamen ex causis & prævia cognitione) seculari etiam Principi competat, & Cam. Imperiali à Cæsar: Majest. & Statibus Imperij attributa sit. *Cammerg. Ordt p. 2. von relax der Eyde. Besold. in Thesaur. præf. verb. Quinquennell.* Quod certè minus dubium habet in foro saxonico, propter const. *Elect. 36. p. 2. Ex. ellentiss. Dn. Benedikt. Carpzov. in Jurispr. For. Rom. Sax. ad dict. constit. 36. definit 1. §. 2.*

(g) arg. l. *Aurelius §. 2. ff. de liberat. legat.* privilegia enim semper de ijs casibus intelligenda, de quibus tempore concessionis cogitatum fuit. *VWilhelm. Ant. d. tr. concl. 32. per tot Besold. d. l. prout etiam in cessione bonorum observari videmus per. text. l. 3. C. de cefs. bon. Brunn. de cefs. bon. p. 2. n. 9.*

(b) ceusunt 1. debitores qui se fugæ accingunt, vel post rescriptum impetratum fugam meditantur *VWilhelm. Ant. d. tr. concl. 51. n. 107 2.* Quorum causa jam est in iudicium deducta, maximè si preces supplicantis illius causæ non meminerint. *Trentacinq. d. resol. 1. n. 20* Et 3. si contra pauperiorem creditorem hoc beneficium imploretur *Matth. de Afflict: decis. 377. Hillig in D. E. d. l. lit. m. not.*

THESIS IX.

Materia Rescriptorum Moratoriorum sunt omnia debita liquida (a) nisi sua natura sint excepta Excluduntur igitur debita jurata (b) fiscalia (c) vel ipsius Principis, (d) Ecclesiastica & pio rum locorum vel causarum (e) pupillorum, minorum, viduarum, (f) feudalialia, (g) necnon in specie privilegiata. (b)

(a) debitum ut liquidum dicatur, quatuor requisita concurrere necesse est 1. certitudo contrahentium *Vmmius de process. judic. disp. 23. th. 2. n. 12.* 2. certa debiti quantitas, quid, quale & quantum sit, l. *certum ff. si cert. petat. l. 75. ff. de V. O.* 3. debendi certa causa arg. l. 2. §. *si quis ff. de dol. mal. except. l. 25. §. ult. ff. de probat. Moller. 2. semestr. 23. n. 7. §. denig.* 4. certa probatio, quæ communiter fit aut per confessionem partis, aut per instrumenta. *Coler. de process. exec. p. 3. c. 1 n. 10.*

C 2

(b) quia.

(b) quia dispositio Principis generaliter loquens non extenditur ad actum juratum, qui neque sub dispositione indefinite loquente continetur. *Besold. in Thesaur. Pract. verb. Quinquennell.* Neque Princeps actui jurato derogare velle intelligitur *c. constit.* 9. X. *de rescript.* *Everh. in top. loc. à vijuram. n. 31.* quod sanè mirum non est: Juramentum enim æquiparatur sententiæ ac rei judicatæ, *l. 11. fin. ff. de jurejur.* *Hillig. in D. E. l. 24. c. 9. lit. b. fol. 1259.* trahit secum executionem paratam *Setzerus de juram. l. 1. c. 25. n. 123.* habetque vim expressæ renunciationis *l. 77. §. 23. ff. de legat. 2. c. ex rescript. 9. X. de jurejur.* *Hering. de Fidejuss. c. 27 p. 1. n. 46.* *Geil. 2. obs. 27. n. 23.* Nisi de mente Principis liquidò conitet, illum rescripto suo debitorem cum juramento obligatum jurare voluisse, *Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 30. n. 23. 24* quæ tamen hic providissimam circumspectionem propter juramenti religionem adhibendam censet.

(c) *l. 3. C. de precibus Imperat. off. l. ult. si contra jus.* Interest enim Reipublicæ, ut debita fiscalia, quam citissime exigantur, *l. 3. C. de princip. Nov. Just. 17. c. 7. §. 1. & alias Fiscus amplissimis & insignibus gaudet privilegijs tot. tit. ff. de jur. fisc. tit. C. de privileg. fisc. quæ in specie recenset Mejer. in Coll. Pandect. Argent. tit. de jur. fisc. tb. 34.* Nisi Princeps ex speciali clementia Fiscus sui velit remittere privilegium & pinguiorem debitoris fortunam expectare *l. 45. §. 10. ff. de jur. fisc. Besold. d. l.*

(d) per *l. 3. C. de precib. Imp. offer. Ant. Fab. in C. l. 1. tit. 9. de finit. 20. n. 9. Hillig. in D. E. l. 22. c. 9. lit. m. not. p. 970.*

(e) Ecclesia enim est cultrix & auctrix iustitiæ & æquitatis *Cothm. cons. 30. n. 118. vol. 1.* Ideoque æquum est, ut ipsa vicissim promovetur, absque omni injuria defendatur *arg. tot. tit. ff. quod quisq. jur. cum summa sit ratio quæ pro religione facit. l. 43. ff. de relig. & sumptib. funer. Traquell. in tr. de privileg. pia. caus. priv. 146.* Et certè debita Ecclesiastica nullam dilationem recipiunt, *Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 32. n. 12.* imò in quacunque dispositione excepta præsumuntur *gloss. in c. 2. de reb. Eccles. non alienand.*

(f) si quidem Ecclesia, fiscus, pupillus & minor æquiparantur *c. 1. de in integr. restitut. & pupillorum & viduarum.* causa assimilatur paupertati. *Tiraq. in præfat. tr. privil. pia. caus.*

e auf in vers. relicta viduis. Unde pupilli & viduae in jure nostro dicuntur personae miserabiles, Armseltige Personen / tit. C. quando Imp. inter pupill. vid. & alias miserab. person. Calvin. in Lex verb. miserab. persona Speidel in Notab. verb. Armseltig Personen.

(g) per ea quae tradit *Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 35. per tot. Car. Cardinal. Tuschus pract. concl. tom. 5. lit. L. concl. 270. n. 2. Matth. Berlich. pract. concl. p. 1. concl. 5. n. 37.* eo quod privilegiatus non utatur privilegio contra pariter privilegiatum *arg. l. 1. §. pen. ff. de minorib. l. 4. ff. de recept. arbitr. maxime si sit in eadem causa. Trentacinq. l. 1. resol. tit. de rescript. resol. 1. n. 3. Decian. resp. 102. n. 1. vol. 3.*

THESIS X.

Excipiuntur quoque debita nova & recentia, (a) futura & supervenientia, (b) debita ex causa delicti, (c) depositi, (d) alimentorum, (e) dotis, (f) studiorum, (g) conductionis operarum, & generaliter in pensionibus ex locatione rerum, quarum fructus conductor percipit. (b)

(a) v. g. si agatur de pretio eduliorum & rerum commestibilibium vel similibium, quorum solutio statim & in promptu fieri debet, vmb bahr geld/ nisi a creditore data sit dilatio *l. 2. ff. de Nundin. l. in omnib. obligat. ff. de R. J. Ant. Fab. d. l. definit. 20. n. 13. Besold. in Thesaur. Pract. verb. Quinquennell. Hillig. in D. E. l. 22. c. 9. lit. m. p. 971* Vel si quis cum extero & transeunte mercatore contraxerit *per l. Aurelius ff. de liberat. legat. Trentacinq. l. 3. resol. tit. de solat. resol. 1. n. 18. Hillig. d. l. lit. i. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 36. n. 2.*

(b) *vid. ibi §. lit. g.*

(c) *arg. l. siver. ff. de rejud. nemo enim improbitate sua juvari aut ex ea commodum reportare l. 1. ff. de dol. l. 31. ff. de recept. arbitr. cum similibus* sed potius male meritis publice, ut Jctus ait *l. 31. ff. depositi.* ut exemplo aliis sit ad deterrenda maleficia, etiam tegestate laborare debet. Ideoq; nec hoc casu Principis est, viam delictis aperire *l. 1. C. de his qui ven. at. impetr. l. 2. in fin. de indult. vid. sed illis potius omnibus viribus obviare l. congruit ff. de offic. Praesid. proem. Inst. ibi: calumniantium iniquitates expellat in pr.*

confer. l. 51. §. 2. ff. ad L. Aquil. l. 14. C. de poen. VVilhelm. Ant. d. tr. concl. 38. per tot. Hillig. in D. E. l. 2. c. 9. lit. b. not.

(d) idque propter exuberantiam bonæ fidei & amplissima privilegia, quibus hic contractus præ cæteris abundat. Hinc i. restali modo fidei depositarii concedita ad arbitrium deponentis absque ulla mora est restituenda, l. 1. ibi: quam celerrimè sine aliquo obstaculo restituant C. de pos. ibiq. Scharf. l. 3. §. 1. ff. nau. caup. nec ullam compensationem, deductionem, admittunt c. bona fid. ult. X. deposit. l. pen. C. eod. l. ult. C. de compensat. § 28. Inst. de actionib. nec per tertium arrestari vel alio modo impediri potest. Nov 88. c. 1. Rittersh. in Comm. ad Nov. p. 3. c. 1. n. 10. 2. In iudicio depositi summarie, & executive proceditur, uti notant Dd. in l. pen. C. de pos. Coler. de process. exec. p. 3. c. 1. n. 19. 20. & seqq. nec depositario condemnato datur quadrimestre tempus ad solvendum iudicatum, Treutl. p. 1. disp. 26. th. 7. lit. c. ibiq. Bachov in not. quod tamen aliis debitoribus ad solvendum iudicatum competit l. 2. C. de Usur. rei iudic. 3. Deponentes quoad rem depositam in concursu creditorum omnibus privilegiatis creditoribus præferuntur l. 7. §. 2. ff. deposit. l. 8. eod. tit. Churf. Sächs. N. Proc. Ord. tit. 42. §. da rumb wann einer. Ex quibus omnibus liquet rescriptis in causa depositi minimè locum esse, ne contractus, qui ex bona fide oritur, ad invidiam trahatur, ut loquitur Justinianus Imp. in l. pen. C. de pos. VVilhelm. Ant. d. tr. concl. 39.

(e) quippe alimentorum causa maximè futurorum & quæ debentur inopi est favorabilis & pia l. 14 §. 1. de alim. & cib. legat. Nov. 131. c. 13. §. 1. ibi: egentium pabula & alias pias caus. Moller. ad Const. Elect. Aug. p. 1. const. 28. n. 36. ex quibus vita hominis dependet. l. 6. ff. de alim. & cib. leg. l. 4. ff. de liber. agnos. VVilhelm. Ant. concl. 40. per tot. quænam alimentorum nomine veniant vid. l. 6. ff. de aliment. & cib. legat. Calv. in Lex. in verb. Aliment. Pfeil. cent. 1. conf. 95. n. 3. Hillig. in D. E. l. 12. c. 4. lit. I. not. Pruckm. consil. 15. q. 3. n. 29. & seq. vol. 1. Speidel. in notabilib. Jurid. Politic. Histor. verb. Unterhaltung.

(f) arg. l. 2. ff. de jur. dot. quæ æquiparatur causis alimentorum Coler. in tr. de alim. l. 2. c. 10. n. 5. nullam quovis prætextu re-
ientionem seu retardationem admittens l. unic. §. 5. vers. sed nec C.
de rei

de rei uxore, ad. nisi dilatio concederetur per Creditores, & tunc
l. fin. C. qui bon. ced. poss. etiam in dote locum habet. *Trentacinq.*
d. l. n. 23.

(g) *Ant. Fab. in C. rer. Sabaud. l. 1. t. 9. def. 20. n. 11. Hillig. d. l.*
lit. m. not p. 971. Hoc probatur, quia causa studiorum concernit
publicam utilitatem *aut b. habit. a. C. ne filius pro patr. ibiq. Dd. proem.*
Inst. §. fin. rescripta autem contra jus & utilitatem publicam nul-
lum robur obtinent. l. 3. §. 7. C. de precib. Imp. off. l. ult. C. si advers.
utilit. publ. Pauerm. de Jurisd. l. 2. c. 4. n. 60. Quia studia & dos
æquipparantur *Lucius de privil. Schol. p. 16.*

(b) quia plerunque ex redactione pensionum locatores sibi
alimenta parant. *Cujacius in Nov. 88. circ. med. vers. in casib. pen-*
sion. Hinc pensiones dicuntur cedere in locum fructuum *l. præ-*
dior. 36. ff. de Usur. l. ancillar. 27. §. 1. §. l. merced. 29. ff. de petit. her-
edit. Decian. resp. 80. n. 32. §. resp. 84. n. 39. vol. 4. & alimentorum
Vilhelm. Ant. d. tr. concl. 43. n. 1. §. seqq. Tum quod ipso jure con-
ductori prospectum sit nec opus, ut ad hoc extraordinarium re-
scripti remedium recurratur *l. 16. ff. de minorib. Consens. Boer. decis.*
296. Ant. Fab. in C. definit. 20. n. 4. §. 5.

THESIS XI.

Illud hic pro regula quasi generali notandum, Mo-
ratoriis rescriptis in iis debitis, casibus & materiis, quæ
de jure, statuto, rescripto, stylo & consuetudine, omnem
moram & dilationem excludunt, & in continenti fieri &
adimpleri debent (a) aut executionem paratam habent
(b) ordinariè locum esse non posse nec debere.

(a) veluti sunt 1. lites rationum & reliquationes Quæstorum
wann ein Vogt/ Kencmeister oder Schösser / für den Rest so er we-
gen seiner Ambsrechnung schuldig angelangt wird *Vilhelm. Ant.*
d. tr. concl. 43 n. 22. 2. emptio bonorum sub hasta. *Idem. d. l. n. 20*
Coler. de proc. exec. p. 3. c. 9. n. 79. Berlich. p. 1. concl. practicab. 81. n.
82. 3. Literæ Cambii Wechselbrief / quoniam illæ paratam exe-
cutionem & vim publici instrumenti obtinere dicuntur *Gratian.*
disc.

disceptat. forens. tom. 3. c. 569. n. 25. vid. Ruland. de Commiss. p. 2. l. 5. c. 12. n. 10. Berlüh. p. 1. concl. 80. n. 86. Wilhelm Ant. d. tr. concl. 43. n. 25. edit. secund. 4. debita in diversorijs publicis, cauponis & pandocheis contracta, quæ cum recenter contrahantur dilationem non admittunt. V. Wilhelm Ant. a. l. n. 26 & seq. vid. th. preced. lit. a. 5. debita Opificum & mercenariorum, vulgò Tag miedtünd Stedlöhner/ illorum enim debita non solum jure divino, Levit. 19. v. 13. Deutoronom. 24. v. 14. 15 Matth. 10. v. 10. & passim, sed etiam jure civili & positivo sunt privilegiata: Jure Sax operarij, famuli & mercenarij omnibus creditoribus præferuntur, text: im Sandrecht l. 1. art. 22. conf. Nov. Elect. Aug. p. 1. c. 28. inpr. ibique Excellentiss. Dn. Carpzov. def. 24. & 25. Ehurst. Sächs. N. P. D. tit. 42. §. vnd nach diesen / Consultat. Sax. tom. 3. p. 3. q. 105 Berlüh. tom. 1. concl. 64 n. 65. ibiq. alleg. quænam sub nomine Stedtlöhn veniant vid. Speidel, in Notab. verb. Stedtlöhn Ehurst. S. N. P. D. d. l. d. §. vers. es wird aber. V. Khenner: in Obs. Pract. verb. Stedtlöhn. V. Wilhelm Ant. d. l. n. 28. ubi id eleganter etiam ad Salaria Advocatorum, Medicorum & Professorum liberalium artium, ut & Consiliariorum & Officialium, typographos & milites emeritos extendit.

2. (b) Hic suboritur quæstio. An etiam hæc rescripta extendantur adversus Instrumenta Guarentigiata? Affirmativæ sententiæ ad dimus calculum. Etsi quidem Instrumenta ista ex Ordinat. Provinc. tit. Von vorsakten Brieff vnd siegeln/vim definitivæ sententiæ obtineant, & paratam habeant executionem in dorso, & absq; ullo ordine judiciali executioni demandentur, nec eis ulla nisi satisfactionis vel solutionis exceptio opponi possit. Coler. de process. execut. p. 1. c. 3. n. 14 & seqq. Rauchbar. p. 2. q. 25. n. 98. Zang. de Except. p. 3. c. 26 n. 54 & seqq. Moller. l. 2. semestr. c. 18. non tamen dubitamus, quin nihil obstante tali instrumento adhuc rescriptis moratorijs relinquatur locus 1. n. Instrumenta guarentigiata ad privatam duntaxat creditorum utilitatem pertinent, quâ potior debet esse publica auctoritas, videlicet rerum judicatarum. Ant. Fab. in C. lib. 1. t. 9. def. 5 n. 3. 2. quia hæc vis instrumenti non est ex jure communi, nec tantæ rationi naturali ut sententia innititur, ideoque eò facilius ei derogari potest. Hillig d. l. p. 697. Menoch.

Menoch. de arbitr. jud. quest. cas. 17. n. 1. per. l. 40. ff. de minorib.
3. Constitutiones & statuta interpretationem recipiunt ex jure com-
muni l. 2. C. de noxal. act. c. cum dilectus 8. extr. de consuetud. ergo
hæc constitutio Sax. vel aliud simile statutum quasdam exceptio-
nem ex jure communi ad impediendam executionem
paratam omnino admittere, statuendum est, præsertim si istæ ex-
ceptiones sint notoriæ, & in eontinenti probabiles *Coler. d.*
tr. p. 4. c. n. 34. Rauchb. d. l. n. 102. 4. Omnis conventio intel-
ligitur hæc adjecta clausula: rebus sic stantibus: Cum ergo hic res
in eo statu non perseveret, sed casu fortuito interveniente immu-
tetur, absurdum non erit, ut conventioni aliquid detrahamus, &
ita in specie quoad hæc rescripta statuunt *Vilhelm. Ant. d. tr. concl.*
46 per tot. Rauchb. d. l. Coler. d. tr. p. 1. c. 9. n. 33. Moller. 4. semestr. c. 6.

THESIS XII.

Non aliter autem hæc Rescripta communicantur,
nisi ab Imperatore (a) Rege, Principe legitimè in scriptis
& quidem per libellum supplicem fuerint petita & postu-
lata (b)

(a) & quidem ab Aulico Imp. consilio, den Keyserl. Reichs
Hofrath/cu causarum ad Cæsaream Juris dictionem pertinentium
disceptatio, aliorumque fermè omnium negotiorum ad Regalem
Cæsaris pote statem spectantium, & in specie privilegiorum con-
cessio committitur. *Pauer. de Jurisdic. l. 2. c. 6. n. 16. Limneus*
de jur. publ. vol. 3. l. 4. c. 4.

(b) arg. l. quoties 2. ibi: aditus supplicanti pandatur, juncta rubr.
tit. C. de precib. Imper. offerend. *Cothm. cons. 68. n. 34. vol. 2. ubi*
dicit, non tantum juris scripti esse, sed styli atque observantiæ
communis, ut in aulis nõ nisi ad libellum supplicem rescribatur, vel
aliquid fiat, imò ne quidem inferior Magistratus officium suum
applicare possit, nisi imploratus *l. 4. §. 8 ff. de damn. infect. l. 20. ff.*
de except. rei judic. Parth. Litig. l. 2. c. 12. n. 13. Unde Induciæ sem-
per præsumuntur concessæ ad instantiam partis, & non motu pro-
prio concedentis, *Vilhelm. Ant. d. tr. concl. 17. n. 47. quænam in*
tali libello supplice notanda veniant vid. eundem d. tr. concl. 71. n.
18. & seq. cujusmodi formulas aliquas refert ibidem ex process. Ca-
meral: Noe Meurers p. 1. sub tit. 102. vid. & Speidel, in Notabilib. verb
Quinquennell.

D

Thesis.

T H E S I S   X I I I .

Forma Rescriptorum Moratoriorum consistit potissimum in tempore. (a) Unde non tantum ad quinquennium, sed etiam minoris temporis spatium, quadriennale, triennale, biennale, annale vel brevius (b) concedi possunt, quorum tamen quinquennale tempus, praesertim in Imperio Romano est frequentius, (c) & ultra quinquennium extendi nequit. (d)

(a) quo tanquam certissima nota haec rescripta ab aliis discriminantur *latè VV. l. belm. Ant. d. tr. concl. 48 n. 7. §/seqq.*

(b) pro varietate temporum nec non pro ipsa qualitate debiti & personae impetrantis, sicuti & gravitate infortunii perpessi, quibus haec indacia armantur & sic non uniformes redduntur. Sic in Gallia annales, biennes, triennes & quinquennes in usu sunt frequentius. *Cajacius 2 obs. 20*

(c) ob temporis ubertatem & amplitudinem, nec non utilitatem vel commoditatem, qua reliquas dilationes exsuperat. Hoc satis evincit saepe alleg. *Recess. Imp. de anno 1548 §. vnd nachdem sie/ sub tit. von verdorb. Raufsteit. & de anno 1577. eod. tit. §. wann auch solche/ §. l. fin. C. qui bon. ced. poss.* in quibus textibus nullius alterius quam quinquennalis dilationis mentionem fieri videmus.

(d) ratio hujus fundatur tam *in d. l. fin. C. qui bon. ced. poss.* & utrisque Imperii Recesibus, textibus & rubr. modo alleg. quibus in locis haec dilatio expressè ad quinquennium & ad tempus modicum restringitur. Ubi autem tempus pro forma à lege praescriptum non servatur, ibi nihil agitur & actus omninò vanus & inutilis censetur *l. 13. §. 4 ff. de excusit. tut. Rauchb. p. 1. q. 3. n. 7.* Taceo etiam alias omnia Principum beneficia semper ita esse concedenda, ne in alterius tendant injuriam vel jus tertii quaesitum laedere existimentur *l. 8 ff. de praeror. stipulat. l. 4. C. de emancipat. liberor. l. 2. §. si quis à Princ. Geil. 2. obs. 1. n. 14. obs. 58. n. 4. Ant. Fab. in Jurispr. Papin. tit. 1 p. 2 conf. 3. p. 15.* Cum illis semper inesse dicatur clausula: *salvo jure tertii*, de cujus clausulae vi & efficacia vid.

vid. *Pruck. conf. 39. n. 74. vol. 1.* quam omnibus actibus tacite inesse
juris naturalis & civilis præceptis, quæ alterum non ledere sed su-
um cuique tribuere jubent § 3. *Inst. de J. & J. l. 10. § 1. ff. eod. tit.*
commonemur, Ghotm vol. 1. resp. 95. n. 4. s. V. Wilhelm. Ant. concl.
48. n. 44. ubi tradit dilationem ultra quinquennii metam extensam
ne quidem quoad quinquennium sustineri debere. Hæc; omnia
usq; adeo procedunt, ut ne quidem in favorem Ecclesiæ, piæ causæ
& aliarum miserabilium personarum inducias ultra quinquennium
extendere liceat, cum ita Ecclesiæ & aliis miserabilibus personis
sit subveniendum, ne alteri ex hoc inferatur præjudicium & injusti-
tia fiat c. *extenor. X. de for. compet. c. nuper 6. X. de donat. int. vir. &*
uxor. Hering. de fidejuss. c. 7. n. 277. V. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 48.
n. 135. Nisi justissima causa moveret Principem, sicuti Civitati
Goslariensi ad octennium tale rescriptum communicatum tradit
Jd. c. 71. n. 52.

THESIS XIV.

Formam ceu necessarium requisitum concomita-
tur Cautio fidejussoria (a) idonea (b) vel si ob paupertate-
tem fidejussores exhiberi nequeat, generalis hypotheca
bonorum (c) si immobilia deficient, cautio juratoria, (d)
à debitore & impetrante præstanda. Hæc autem omnia
tum demum si ab ipsis Creditoribus fuerint petita (e)

(a) juxta tenorem l. *Univers. C. de precib. Imp. off.* quam nisi
præstet debitor beneficio non gaudet *Geil. 2. obs. 46. n. 14. Tess. de-*
cis. 186. n. 7. Trentacinq. d. resolut. 1. n. 6. imò ad carceres duci po-
test *Wurmbs. obs. pr. tit. 28. obs. 9.* eamq; necessitatem satis indicant
verba illa in *d. l. Univ. C. d. t. ibi: non aliter nisi,* quæ verba talem
inferunt formam specificam à qua non liceat recedere c. *cum dilect.*
X. de præbend. vid. Roland. à Vall. l. 4. consil. 63. n. 29. Sanè optima
ratione hæc cautio recepta est, ne debitor bona quæ adhuc salva re-
periuntur intermedio tempore prodigaliter consumat, vel planè
profugus fiat, & sic creditores fraudentur *Trentacinq. l. 3. var. re-*
solut. 1. n. 6. Guido Papæ decis. 109. n. 2. Besold. in Thesaur. Pract.
verb. Quinquennell. Et hæc cautio in omni qualicunq; dilatione
est præstanda *arg. l. unic. C. de precib. Imp. off.* Quæritur hic an ta-
cis, cautio fidejussoria per Principem possit remitti? Negamus,

D 2

quia

quia hæc satis datio est de natura & substantia hujus rescripti, ideoque neque Princeps ex plenitudine potestatis eam remittere potest *Wilhelm. Ant. d. l. n. 7. & seq. ubi tamen n. 105. ead. concl. eam sentent: limitat.* An etiam hodiè fidei iustoria cautio recepta? Affirmativa videtur verior cum in Receptis Imperij correctionis expressè & specificè non fiat mentio *arg. l. 28. ff. de legib.* Sed potius eam tacite & generaliter probari evincant verba, *den gemeinen rechten nach d. tit. von verdorb. Kauf Limneus de jur. publ. l. 4. c. 8 n. 340* & juxta hanc sententiam processus in Cam. imp. decretos esse civibus Francofurt. contra Civitat. Erfurd. anno 1520. testatur *Roding. Pandect. Cameral. l. 4. §. 19 p. 187. Wbener. in obs. Pract. in verb. Anstandtbr.*

(b) *d. l. univers. C. d. t.* Fidejussores idonei æstimantur 1. ex conditione facultatum, pro rei magnitudine in judicium deductarum *l. 234. §. 1. ff. de V. S. l. 10. qui satis. d. cog.* 2. conveniendi facilitate *l. 2. 7. qui satisf. cog.* 3. vitæ honestate, si sint probatæ fidei nec aliqua juris infamia vel perfidiæ macula laborent. *Hering. de fidejuss. c. 8. n. 52. & seqq. Franc. tr. eod. c. 1. n. 37.* 4. si sint unius fori, ne fidejussor conventus fori præscriptione utatur, nisi renunciet isti suo privilegio *l. 7. ff. qui satis d. Treutl. vol. 1. disp. 5. tb. 7. lit. g.*

(c) quibus æquè providitur creditori ac si fidejussoribus caveri sibi sinat. *Hering. d. tr. c. 6. n. 120. & utroq; modo idoneè caveri dicitur l. 59. §. fin. ff. mand. Geil. 1. obs. 26. n. 6.*

(d) ex regula illa jur: generali: quod deficientibus alijs satis dationum generibus semper cautio juratoria admittatur *l. 1. §. 2. C. de assert. toll. Nov. 112. c. 2. Nov. 134. c. 9. Geil. 2. obs. 47. n. 8. Treutl. d. l. tb. 2. lit. g. Ant. Fab. in C. l. 1. t. 9. def. 21. n. 4.*

(e) utpote de quorum præjudicio agitur *arg. l. si constante §. 2. ff. solut. matrim. & si satisfactionem neglexerim, damnum exinde resultans sibi imputare debent. l. quod quis 203. ff. de R. I. c. damn. 96. eod. tit. in 6.* In omni enim materia, in qua Judex potest aliquid facere vel ex jure communi, vel ex forma statuti, hoc intelligendum est, si petatur à parte, uti ex quamplurimis Dd. tradit *Mollerus ad Const. Elect. 19. n. 14. 15. 16. 17. 18. p. 1. Hillig. in. D. E. d. l. lit. a. not.*

Thesis

THESIS XV.

Effectus Moratoriorum nobiliores sunt. 1. quod debitori tribuant exceptionem (a) 2. impediunt executionem tamen rem quam in personam (b) 3. usurarum exactionem tempore Induciarum suspendant. (c) 4. incipiant currere à die concessionis. (d) 5. nec impedito currant. (e) 6. quod debitor eo modo debitum confiteri & agnoscere conseat. (f) 7. praescriptio non currat adversus Creditores. (g) 8. quod profint etiam fidejussoribus (h) 9. etiam heredibus & successoribus. (i) & denique 10. debitor ad cessionem bonorum (k) non admittatur.

(a) qua mediante debitor obstratus se adversus importunas creditorum interpellationes tuetur.

(b) ideoque qui literas dilatorias impetrat, durante illa dilatione pro debito neque arrestari arg. l. 2. C. d. t. neq; in carcerem publicum den Schuldhurm detrudi aut bona eius pignori capi possunt, pulchrè *Ant. Fab. in C. l. 1. t. 9. defint. 2. per tot. def. 13. in pr. Boer. decis. 296. n. 5.* vel si ante impetrationem in carcerem fuerit detrusus, relaxandus est. *Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 51. n. 56. Ant. Fab. d. def. 2. in pr. def. 14. n. 1.* Id quod etiam Juri Sax conforme videtur, à quo aliud hoc casu expressè non est constitutum. *Zobel. p. 2. diff. I. C. & Sax. c. 30. n. 10.* Hodiernis moribus literis dilatorijs semper annectuntur verba. Gebieten hierauff allen vnd jeglichen/ das sie obbenante freyheit an bemelten N. vnd seinen Erben fest vnd vnzerbrochen halten sie geruhiglich darbey bleiben lassen/ daro wieder nicht anfechten bekümmern noch beschweren bey vormeindung vnser vnd der Reichs schwerer straffe! *Wilhelm. Ant. concl. 71. n. 23.* Sed quid si debitor interea pendente dilatione ad pinguiorem fortunam pervenerit, non obstante dilatione an conveniri & executi poterit? Affirmat *Hillig. in D. E. l. 22. c. 9. lit. not.* negativam nos amplectimur per ante trad. cum *Limne. tom. 2. jur. publ. l. 4. c. 8. n. 350.* quamquam debitorem, si interim ad pinguiorem fortunam pervenerit, non expectato termino solutionem debiti offerre posse putemus *Idem d. l. arg. l. pen. C. de pact. & l. 17. ff. de R. I.*

D 3

(c) accessio

(c) accessorium enim sequitur naturam sui principalis, c. access. de R. J. in 6 cum similib. Reik. in Thesaur. Iur. tit. de access & dilatio facta super sorte, videtur etiam facta super usuris tanquam accessorio l. 5. §. 1. ff. quib. mod. hypoth. vel pign. solvit Cacher. decis. 129. n. 11. Itaque cursus usurarum medio tempore non omnino sistitur, ita ut finita dilatione una cum sorte exigi nequeat, sed omnino currit & ad earum præstationem debitor finito tempore tenetur, eleganter & late *Wilhelm. Ant. d. tr. c. 63. n. 36. & seq. Anton. Fab. d. t. def. 8. Hillig. d. l. lit. N. not. vid. etiam Excellentiss. Dn. Benedict. Carpz. in tr. noviss. ad Constit. Elector. p. 2. const. 30. definit. 46. Dissentit Moller l. 4. sem. c. 7. n. 2. Treutl p. 2. disp. 24. tb. 4. l. c.* An verò in dilatio-
 Q. one à debitoribus aut majori eorundem parte concessa debentur? Hic ante omnia inspicendum esse, quid inter partes ante dilatio- nem actum fuerit, in dubio autem usuras hæc nihilominus effica- citer peti posse, tradit *Wilhelm. Ant. d. l. n. 39.* Secus autem se res habet in usuris extrinsecis sive interesse, quæ cum ex mora, æqui- tate & officio Judicis debeantur, hæc dilatio omnem moram & ces- sationem arceat, uti late probat *Id. d. tr. concl. 59. per tot. per se peti nequeunt Tuschus tom. 4. præct. concl. lit. J. concl. 298 nisi aliud pla- cuerit utrique parti, Cothm. resp. 52. n. 284. & seq. vol. 2.*

(d) exemplo omnium rescriptorum & privilegiorum, in quibus semper inspicitur tempus dati arg. c. cum te de rescript. c. dilectus de decim. c. si propter de rescript. in 6. l. 2. c. de divers. rescript. *Ant. Fab. in C. l. 1. t. 9. def. 2. n. 2. Guido Papa decis. 109. n. 1. nisi expressè appa- reat Principem aliud voluisse Ant. Fab. d. l. def. 3. n. 3.*

(e) Impeditio inducias non currere extra dubium est veluti si tempore rescripti in carcerem conijciatur, nec inde eximatur, nisi de rescripti viribus judicetur, & interea aliquid temporis effluerit. *Ant. Fab. in C. l. 1. t. d. def. 2. n. 3. & seq. indeque propter impedi- menta carceris fatalia in Camera prorogata esse 11. Martijanno 1583. in causa Albert Kügeln contr. Caspar von Guntershausen advertit Gothofr. Ant. in adversar. ad Geil. l. 2. obs. 140.* Sed quid si currente dilatio- ne à Principe aut Creditoribus concessa ab ijs- dem personis præsertim à Principe ex justissimis causis auß erhebe-
 Q. lichen r. ch. m. e. s. i. z. e. n. v. s. a. c. h. e. n. v. n. d. b. e. w. e. g. n. i. s. s. e. n. (quæ verba, in for- mulis dilationum usitata) alia deinde concedatur, quando & quo- modo hæc dilatio computanda erit? Sanè à tempore prioris fini-
 te

ta posteriorē vires demum accipere verius est, quod latē probat *Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 55. per tot.* & ita in prorogatione Moratoria Civitat: Gosla-
riensis anno 1626. ab Imp. Ferdinand. 2. facultatum refert *Id. d. tr. concl. 7.*
n. 52. ubi formul. istius prorogation:

(f) arg. l. 5. C. de re judic. ibiq; *Gothofr. Sichard. ad l. 2. C. de his qua vi n. 3.*
Pruckm. conf. 9. n. 32. vol. 1. V. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 57.

(g) quod expressis verbis testatur l. ult. C. qui bon. ced. poss. ibi in fin.: nullo
præjudicio creditorum ex quinquennali dilatione circa temporalem præscriptio-
nem generando, & alias regula juris sit: quod agere non valenti non currat
præscriptio l. 1. in fin. C. de annal. except. l. 30. C. de jur. dot. c. ex transmissa X. de
præscript. Wesenb. parat. de usucap. n. 14. maximè si Juris sit impedimentum, uti
constat ex d. l. i. C. d. i. vid. *Treutl. vol. 2. disp. 22. th. 3. lit. p. ibiq; Bachov. in*
not. p. 380.

(h) Ardua hic & multum agitata quæstio exsurgit. An inducia mora-
toriae à Principe vel creditoribus debitori principali concessæ etiam fidejus-
soribus ipsius prosint? Affirmativam amplectimur arg. § 4. *Inst. de replec. l.*
11. C. de except. l. 19. ff. eod. tit. d. l. ult. C. qui bon. ced. poss. junctâ l. 3. ff. de con-
stit. Princip. l. 19. §. 1. de capt. & postlim. revers. Treutl. d. l. lit. b. cum 1. hæc
exceptio non sit merè personalis, uti volunt Coler. de process. exec. p. 1. c. 4.
n. 17. Francus de fidejuss. c. 3. n. 148. ibidemque allegat. ut cessio bonorum
& competentia, sed ipsam respiciant exactiōem, ut aliquo tempore differa-
tur, & se habeat ad instar pacti temporalis, ex quo nata exceptio sine omni
dubio fidejussoribus prodest. Bachov. in not. Treutl. d. l. p. 538. vid. Matth.
Stephan. de Jurisdic. l. 2. p. 1. c. 7. n. 394. Limneum vol. 2. jur. publ. l. 4. c. 8.
n. 346. Et hoc eò magis, si in rescripto fidejussorum quoque mentio fiat
Ant. Fab. in C. d. i. g. def. 14. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 66. n. 76. Hellig. in D.
E. d. l. lit. bb. not.

(i) surrogatum enim gaudet qualitatibus & privilegiis ejus cujus in lo-
cum surrogatur. *Everb. in top. loc. à vi surrog. Moller. n. sem. 41. n. 1. & he-*
reditas semel adito non amplius dicitur hereditas, sed proprium heredis pa-
trimonium Moll. d. l. n. ult. Treutl. 2. disp. 12. th. 5. lit. d. Hodie hoc nullum
fere habet dubium, cum in rescriptis hisce semper heredum expressa mentio
fiat, das Debitor oder seine Erben/ solche zeit von niemand vorgenommen o-
der gerechtfertiget werden sollen. Wilhelm. Ant. d. tr. concl. 71. n. 23. & seq. qui
concl. 44. n. 481 idem in Induciis creditorum obtinere affirmat.

(k) ne duplici onere creditores graventur. *Hering. de fidejuss. c. 5. n. 127.*
Hellig. in D. E. l. 22. c. 9. lit. n. noc. Trentacinq. de resol. 1. n. 30.

THE-

THESIS XVI.

Affinia Rescriptorum Morator: sunt. 1. cessio bonorum, (a) 2. Dilationes quæ reo in Judicium deducto post libelli obligationem conceduntur, ut eo tempore secum deliberare possit, utrum contendere an vero cedere velit. (b) 3. Induciæ quæ condemnatis ex commiseratione jure speciali indulgentur (c) 4. Induciæ vel Treugæ apud hostes receptæ. (d) salvi conductus & deniq; quæcunque privilegia beneficia & rescripta, sub quibus tanquam vocibus generalibus rescripta Moratoria continentur.

(a) quæ est flebile legis beneficium, debitori pro carceribus evitandis concessum. l. 1. C. qui bon. ced. poss. de qua qui plura scire avet, adeat tit. ff. C. de cess. bon. §. ult. Inst. de act. Nov. 135. Brunn. de cess. bon. Trentacinq. l. 3. resol. tit. de solut. resol. 27. Hillig. in D. E. l. 27. c. 9. lit. p. not. ibiq; magn. num. allegat.

(b) quæ de jur. civ. sunt 20. dier. text. in auth. offeratur C. de lit. contest. quandoque etiam trium mensium, quandoque sex, quandoque novem l. 1. C. de dilat. In Cam. v. hæc tempora sunt arbitraria Geil. l. obs. 91. n. 13.

(c) l. debitoribus C. l. 2. C. de usur. rei jud. Jur. Sax. condemnatis ad rem restituendam 14. dies, Landex. l. 2. art. 5. Ehursf. Sächs. N. P. D. c. 39. §. nemlich in personalibus v. 6. septimanæ & 3. dies Sächsische frist N. P. D. d. l. S. wann aber. Bertich. p. 1. concl. 81. n. 14. & seqq. Tantum!

Tempora mirificos spargunt presentia casus,
In quibus haut facile est dicere jura viris.
Si tibi deberet quicquam vir honestus in hisce

Qui quasi temporibus perdidit exul opes,
Quæritur: An possit quinquennem nomine salvo
Ulli ne solvat, poscere jure moram?

Injustum poterat censeris, commoda damno
Alterius sua nam quætere nemo potest.
Hic tibi quid juris fuerit monstrabit abundè

Ingenio VICTOR floridior POPULI.
Pergite verbosas Juvenes tractare Rubricas,

Sic faciet celsos Iufula rubra viros.

Præstantis, Dn. Nicolai, Autori & Resp. Con-
victori meo carissimo scripsit.

M. Martinus Heinsius Fac. Phil. Adj.

Wittenberg, Diss., 1634-39

ULB Halle 3
005 151 511

TA → OL

VDA 7

9265
DISPUTATIO JURIDICA No 208. 3
De 16 38 30

RESCRIPTIS MO- RATORIIS SIVE INDUCIIS QUINQUENNA LIBUS,

25

Quam
Auxiliante Supremo Numine
Permissu Magnifici & Ctorum Ordinis in inchoza Wittebergensium
Academia.

SUB PRÆSIDIO
Viri Amplissimi, Consultissimi, Excellentissimi
DN. HENNINGI *Groszner* /
J. U. D. Prof. Publ. Facultat Juridic. p. t. Deca-
ni, Curia Electoralis nec non Judicij Provincialis per inferio-
rem Lusariam Assessoris, Illustrissimaque Vidua Elect. Sax. in
Lichtenburg Consiliarij. Dn. Præceptoris. Promotoris
atq; Agnati sui omni observantia cultu
etatem colendi.

publica disquisitioni subjicit
JOHANNES GEORGIUS NICOLAI
Dresdens.

In Auditorio & Ctorum.
Ad d. 22. Septembr. horis consuetis.

WITTEBERGÆ,
Typis JOHANNIS RÖHNERI, ACAD. TYPOGR.
ANNO MDC. XXXVIII.